

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.105
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувачка ступеня доктора філософії Пугаченко Маргарита Костянтинівна, 1982 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2005 році Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського за спеціальністю «Біологія» з 2018 року й дотепер працює з ініціативною групою Арт Кластер в напрямку розвитку культурної інфраструктури, а з 2025 року в ГО «Прикарпатська ініціатива Пугаченко», виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Образотворче та декоративне мистецтво».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.105 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, від 14 квітня 2026 року № 151, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

РУДЕНЧЕНКО Алла Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Рецензенти:

КОНОВАЛОВА Ольга Володимирівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

САПФІРОВА Наталія Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

РОГОТЧЕНКО Олексій Олексійович, доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, заступник завідувача відділом теорії та історії культури Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України;

БОКОТЕЙ Михайло Андрійович, кандидат мистецтвознавства, доцент, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, завідувач кафедри художнього скла Факультету декоративно-прикладного мистецтва Львівської національної академії мистецтв.

На засіданні 14 квітня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво Пугаченко Маргариті Костянтинівні на підставі прилюдного захисту дисертації «Гене́за та еволю́ція скляних прикрас традиційному костюмі України: типологія, мистецькі технології, композиція» за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Дисертацію виконано у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: Школьна Ольга Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Пугаченко Маргарити Костянтинівни на тему «Гене́за й еволю́ція скляних прикрас традиційному костюмі України: типологія, мистецькі технології, композиція» з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає пп. 6-9 Порядку присудження ступеня

доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023. Дисертація Пугаченко Маргарити Костянтинівни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності. Пугаченко Маргарита Костянтинівна на високому рівні оволоділа методологією науково-дослідницької діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

Здобувачка має 21 наукову публікацію, із них усі – одноосібні: 5 статей у виданнях, включених на дату опублікування до Переліку наукових фахових видань України; 1 стаття (зараховано як 2 публікації) у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базі даних Scopus (Q2); 14 публікацій, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

1. Puhachenko M. Existential component of human appearance in the context of choosing and wearing bijouterie. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип. 52 Т. 2. С. 106–109. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/52-2-15>

2. Puhachenko M. Glass bijouterie in samples of antique Crimean art from museum collections of Ukraine and Russia. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип. 56 (Т. 2). С. 78–86. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-2-13>

3. Пугаченко М. К. Художній аналіз скляних виробів, знайдених у розкопках Ярослава Пастернака на Львівщині 1936–1944 років. *Український*

4. Пугаченко М. К. Модні тенденції у створенні цілих скляних браслетів в різних етнокультурних традиціях від античності до сьогодення. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* 2024. Вип. 75. Т. 2. С. 107–112. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-2-15>

5. Пугаченко М. К. Чоловічі бісерні прикраси в колекції Українського музею в Торонто. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* 2025. Вип. 82. Т. 2 С. 145–151. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/82-2-21>

6. Puhachenko M. Varieties of decorating artifacts with artistic silicates in the Middle Ages: a case study based on the discoveries of Yaroslav Pasternak in Krylos. *Symmetry: Culture and Science.* 2024. Vol. 35, Issue 2. P. 155–176. DOI:10.26830/symmetry_2024_2_155.

<https://www.scopus.com/pages/publications/105025100173?origin=resultslist>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження та побажання:

Коновалова Ольга Володимирівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. У параграфі 4.2. Скляні прикраси місцевого та іноземного виробництва в костюмі українців упродовж середини – другої половини ХХ століття вважаємо за доцільне чіткіше розмежувати й висвітлити особливості використання прикрас, їх художніх властивостей окремо у міському строї, та окремо – в костюмі сільського населення.

2. Варто також наголосити: скляні прикраси є невід'ємною складовою художньо-образної системи національного строю загалом у єдності матеріальних (колористичних, фактурних, текстурних) та символічних чинників, що створює єдиний художній ансамбль. Утім, висловлені зауваження не позначаються на загальній позитивній оцінці виконаної роботи.

Сапфірова Наталія Миколаївна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. В деяких місцях наукова робота потребує термінологічного поточнення історичної періодизації;

2. Ґрунтовна предметна база скляних прикрас, її класифікація та типологія переважають над теоретичними висновками культурологічного та мистецького напрямів. Рекомендовано посилити теоретичні висновки щодо генези, еволюції, культурних та мистецьких взаємозв'язків предмету дослідження.

3. Потребують доопрацювання наявні в тексті дисертації незначні стилістичні та синтаксичні недоліки.

Рогоготченко Олексій Олексійович – доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, заступник завідувач відділом теорії та історії культури Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України, зауваження та побажання:

1. У підрозділі, який присвячений періоду другої половини ХХ – початку ХХІ століть, слід було зазначити окремих вітчизняних майстрів, які працювали у згаданих в дисертації напрямках: гутного скла, гарячої емалі тощо. Для більшої цілісності отриманих результатів доречним було б коротко охарактеризувати їх творчий доробок у царині вітчизняного склярства. Чи

досліджували Ви у такому руслі художню спадщину окремих авторів у тексті, зокрема в окреслений період часу?

2. На мій погляд, практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження розкрито у повній мірі, вказані можливі напрями застосування та поширення отриманого матеріалу. Так, додана інформація щодо розвитку напрямків у світі сучасних прикрас, зокрема вторинних і екологічних прикрас. Однак чи розглядали Ви типи прикрас з вторинного скляного матеріалу, зокрема з телевізину?

3. У роботі досліджено та продемонстровано значний обсяг матеріалу та термінології, що свідчить про обізнаність у досліджуваній темі. У зв'язку з цим доцільним може бути подальше розширення та уточнення понять глосарію.

Бокотей Михайло Андрійович – кандидат мистецтвознавства, доцент, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, завідувач кафедри художнього скла Факультету декоративно-прикладного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, зауваження та побажання:

1. У роботі введено та проаналізовано значний масив скляних прикрас. Водночас у четвертому розділі основну увагу зосереджено переважно на творчості майстрів, які працюють у техніці дрібної пластики. Не до кінця обгрунтовано, чим зумовлений саме такий фокус дослідження.

2. Незважаючи на те, що масового виробництва прикрас на теренах сучасної України не було що й висвітлено в роботі визначним є доробок професійних художників-склярів і майстрів-гутників. На мою думку, якщо в роботі розглядається питання особливостей гутного скловиробництва, не зайвим було би приділити більше уваги особистостям з когорти українських гутників.

3. Дисертація має великий обсяг ілюстративного матеріалу, де більше половини археологічні знахідки. Чи слугує він виключно джерельною базою для реконструкції генези скляних прикрас і чи планується в подальшій

науковій діяльності здійснювати поглиблений аналіз означених артефактів у контексті технологічної атрибуції або типологічного уточнення?

4. Сучасний термінологічно-понятійний апарат в українському мистецтвознавстві вимагає уточнення певних понять іншомовного походження. Особливо це стосується певних термінів з технології скловиробництва, які навіть у англomовному середовищі з'явилися доволі недавно впродовж останніх десятиліть. У дисертації використовується ряд термінів у версії безпосередньої транслітерації як наприклад «лемпворки», «ф'юзінг» тощо. До речі, наявний в роботі глосарій заслуговує особливої уваги з огляду на зосередження та роз'яснення значної кількості термінів. Вважаємо, що такого рівня робота суттєво впливатиме на утвердження в науковому полі певних понять, тож їх формулювання в українській версії суттєво підсилює би наукову новизну та вплинуло на подальше функціонування україномовного понятійного середовища.

Руденченко Алла Андріївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, побажання:

1. У 3 та 4 розділі Ви присвятили багато уваги розвитку склярства Богемії та Італії, тому, вважаю важливим підкреслити на майбутнє у висновках, яку роль відігравали венеційські та чеські намистини у формуванні традицій українського народного оздоблення?

2. У назві означеного дисертаційного дослідження є присутньою тема традиційного народного костюму, тому було б доречним у подальшому дослідженні додати інформацію щодо регіональних відмінностей використання скляних прикрас і зауважити на означені особливості українського народного одягу.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.105 присуджує ПУГАЧЕНКО Маргариті Костянтинівні ступінь доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.105

Алла РУДЕНЧЕНКО